

Woke er ikke svart-hvitt

Silje Stevens
silje.stevens@gmail.com

Ingen oppgitte interessekonflikter

Ingen motsetning i å vektlegge fallgruven med offermentalitet og ta diskriminerende strukturer på alvor.

Silje Stevens

Foto: privat

Da jeg først ble gjort oppmerksom på Adam Njås debattinnlegg i Psykologtidsskriftet, Nei til woke-terapi, og forstod at det var ment som et motsvar på mitt innlegg Er woke relevant for psykologisk praksis?, måtte jeg gå tilbake og lese teksten min om igjen. Jeg lurte på hva jeg egentlig hadde skrevet, og om jeg hadde bomma helt på hvordan jeg presenterte budskapet mitt.

For ordens skyld: Mitt hovedpoeng var å løfte frem den originale definisjonen av begrepet *woke*, og reflektere omkring hvorvidt begrepet slik det opprinnelig var ment, kunne være nyttig i psykologfaglig kontekst. Woke har blitt et kontroversielt begrep, der flere, som for eksempel Njå illustrerer i sin tekst, assosierer det med venstresidepolitikk, moralisering og kulturkrig. Jeg ønsket å undersøke om vi kan fjerne stigma fra begrepet, og snarere bruke det som en rettesnor for hvordan vi kan forstå menneskene vi møter, i lys av konteksten de lever i. Jeg konkluderer med at jeg mener woke er relevant for psykologisk praksis, og begrunner det blant annet med våre etiske retningslinjer.

Njå trekker i sin tekst fram en forståelse av begrepet woke, og personer som kaller seg woke, som jeg tror mange kjenner seg igjen i. I min tekst oppfordrer jeg til å tenke annerledes om begrepet. Litt forenklet leser jeg Njås tekst som et nei takk til forslaget mitt om å ta tilbake begrepets opprinnelige mening. Som jo er helt greit. Samtidig er jeg uenig. Jeg syns det er en svært viktig oppgave for psykologer å erkjenne marginaliseringen og diskrimineringen som kan ramme de menneskene vi møter i terapi. Og jeg mener det er dette woke handler om. Jeg syns ikke det er en etisk eller vitenskapelig fallitterklæring, slik Njå påstår.

Videre mener jeg at Njå går langt i å tillegge meg meninger jeg ikke har – altså stråmannsargumentasjon. Hovedeksempelet på dette er at Njå tar utgangspunkt i at jeg skriver

om en woke-ideologi, og ikke begrepets opprinnelige mening. På den måten opplever jeg at han hopper bukk over mine konkrete poeng – og konstruerer meg som forkjemper for en venstreliberal profesjonsforening.

Ellers syns jeg det er fint og viktig at Njå trekker frem offermentalitet og hvordan dette kan være skadelig og utviklingshemmende. Samtidig mener jeg ikke det står i motsetning til noe av det jeg har skrevet, men er heller et fint supplement i debatten. Og to ting kan være sant samtidig: Både at offermentalitet kan være utviklingshemmende, og at det kan være like utviklingshemmende å ikke bli trodd eller møtt på diskriminering som særlig rammer grupper utenfor majoritetsbefolkningen.

Vi vet for eksempel at stolthet over egen gruppetilhørighet kan fungere som en buffer mot minoritetsstress, for eksempel illustrert ved Pride-markeringens viktighet for flere i det skeive miljøet. Så kanskje vi egentlig er mer enige enn uenige på dette punktet – gitt at jeg har oppfattet Njå korrekt.

Når det gjelder det Njå skriver om at woke-ideologien er opptatt av å redusere mennesker til deres gruppetilhørighet, syns jeg fremstillingen hans blir karikert. Woke-begrepet, slik jeg beskrev det, legger ingen føringer for at mennesker kun skal sees i lys av sin gruppeidentitet. Likevel tror jeg på viktigheten av å eksempelvis vedkjenne oss fellestrekk mennesker som faller utenfor tjenestene våre, kan ha. Nettopp da kan vi gjøre tjenestene våre mer inkluderende og lettere tilgjengelig, for eksempel for personer med innvandrerbakgrunn – som vil kunne ha andre barrierer for å søke hjelp enn majoritetsbefolkningen. Jeg oppfatter ikke at en slik tenkning skaper hierarkisk konflikt, slik Njå påstår.

Ellers vil jeg kommentere følgende utsagn fra Njås tekst: *Jeg snakket nylig med en ung norsk jøde som har familie som nå er gisler hos Hamas. Flere hundre unge mennesker ble drept på en festival han like gjerne kunne vært på. Da jeg fortalte ham om Stevens innlegg, sa han at han hadde opplevd det ekstremt ubehagelig å gå til en psykolog som henne.*

Jeg legger merke til at Njå skriver at han har *fortalt* denne personen om innlegget mitt. Jeg håper at dersom personen selv hadde fått lese teksten jeg skrev, uten Njås fortolkning til grunn, ville personen snarere opplevd trygghet i at norske psykologer er opptatt av diskriminerende strukturer – noe vi vet også rammer personer med jødisk identitet/tilhørighet.

Når det gjelder Njås poeng om nøytralitet versus «venstrevridd profesjon», er dette i seg selv et spennende tema. Jeg er enig med Andreassen (2024), der hun trekker frem at nøytralitet ikke må holde oss tilbake fra å ta viktige kamper på vegne av pasientene våre. Et eksempel er når psykisk helsevern systematisk nedprioriteres til fordel for somatikken, eller når rusavhengige ikke får likeverdige tilbud. Da kan vi ikke være nøytrale. Da må vi rope varsko.

Referanser

Andreassen, H. I. (2024). Nøytralitet er en illusjon. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*. <https://www.psykologtidsskriftet.no/artikkel/2024as03ae-Noytralitet-er-en-illusjon>

Njå, A. (2025). Nei til woke-terapi. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*. <https://www.psykologtidsskriftet.no/artikkel/2025as05ae-Nei-til-woke-terapi>

Stevens, S. (2025). Er woke relevant for psykologisk praksis? *Tidsskrift for Norsk psykologforening*. <https://www.psykologtidsskriftet.no/artikkel/2025as02ae-Er-woke-relevant-for-psykologisk-praksis->

<https://www.psykologtidsskriftet.no/artikkel/2025as02ae-Er-woke-relevant-for-psykologisk-praksis->